МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Допускається до захисту
завідувач кафедри менеджменту
_____ професор Ю. С. Гринчук
«15» червня 2026 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РОСЛИННИЦЬКІЙ ГАЛУЗІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА
(за матеріалами ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс»)

Виконала: Іваніцька Ірина Олександрівна _____
прізвище, ім'я, по батькові, *підпис*

Керівник: професор Гринчук Юлія Сергіївна _____
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові *підпис*

Рецензент: доцент Непочатенко Андрій Вікторович _____
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові *підпис*

Я, Іваніцька Ірина Олександрівна, засвідчую, що кваліфікаційну роботу бакалавра виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Затверджую
Гарант ОПП «Менеджмент»
Коб доцент Н. В. Коваль
«21» квітня 2025 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу бакалавра
Іваніцькій Ірині Олександрівні

Тема: Управління технологічними процесами в рослинницькій галузі аграрного підприємства (за матеріалами ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс»).
Перелік питань, що розробляються в роботі: теоретико-методичні аспекти управління технологічними процесами в рослинництві; аналіз управління технологічними процесами в рослинницькій галузі ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс»; напрями удосконалення управління технологічними процесами в рослинництві.
Вихідні дані: звітності ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс», нормативно-правові акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем управління аграрним виробництвом, матеріали періодичних видань, аналітичні ресурси, а також інформація з мережі Інтернет.

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Період виконання етапу	Відмітка про виконання
Огляд літератури	квітень - травень 2025	виконано
Теоретико-методична частина	вересень - грудень 2025	виконано
Аналітична частина	січень - лютий 2026	виконано
Рекомендаційна частина	березень - квітень 2026	виконано
Оформлення роботи	травень 2026	виконано
Перевірка на плагіат	травень 2026	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	травень 2026	виконано
Подання на рецензування	травень 2026	виконано

Керівник _____ професор Гринчук Ю. С.
(підпис)

Здобувач _____ Іваніцька І. О..
(підпис)

Дата отримання завдання «21» квітня 2025 р.

АНОТАЦІЯ

Іваніцька І. О.

УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РОСЛИННИЦЬКІЙ ГАЛУЗІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА (за матеріалами ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс»)

У роботі досліджено теоретико-методичні та практичні аспекти управління технологічними процесами в рослинницькій галузі аграрного підприємства.

Розкрито сутність, значення та методи управління технологічними процесами, проаналізовано організаційно-економічну діяльність ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс», виявлено особливості організації технологічних процесів і оцінено їх ефективність.

У процесі дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, абстрактно-логічний метод, системний підхід; статистико-економічні методи (порівняння, аналіз динаміки та структури показників); графічний метод для наочного відображення результатів. Використання цих методів дозволило комплексно оцінити стан управління технологічними процесами та обґрунтувати напрями їх удосконалення.

Розроблені практичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності технологічних процесів, оптимізацію використання матеріально-технічних ресурсів та підвищення загальної продуктивності рослинницької діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 45 сторінок комп’ютерного тексту, 17 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел із 30 найменувань.

Ключові слова: управління технологічними процесами, рослинництво, аграрне підприємство, ефективність управління, оптимізація ресурсів.

ABSTRACT

Ivanitska Iryna

MANAGEMENT OF TECHNOLOGICAL PROCESSES IN THE AGRICULTURAL CROP SECTOR

(based on materials of Agrofirma Interagroservice LLC)

This study examines the theoretical, methodological, and practical aspects of managing technological processes in the crop production sector of an agricultural enterprise.

It explores the nature, significance, and methods of managing technological processes; analyzes the organizational and economic activities of Agrofirma Interagroservice LLC; identifies the characteristics of how technological processes are organized; and evaluates their effectiveness.

The study employed general scientific and specialized methods: analysis and synthesis, induction and deduction, the abstract-logical method, and the systems approach; statistical and economic methods (comparison, analysis of the dynamics and structure of indicators); and graphical methods for the visual representation of results. The use of these methods made it possible to comprehensively assess the state of technological process management and to identify areas for improvement.

The practical recommendations developed are aimed at improving the efficiency of technological processes, optimizing the use of material and technical resources, and increasing the overall productivity of the enterprise's crop production activities.

The bachelor's thesis consists of 45 pages of typed text, 17 tables, 6 figures, and a bibliography of 30 references.

Keywords: management of technological processes, crop production, agricultural enterprise, management efficiency, resource optimization.

ЗМІСТ

ВСТУП 6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РОСЛИННИЦТВІ 8
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РОСЛИННИЦЬКІЙ ГАЛУЗІ ТОВ «АГРОФІРМА «ІНТЕРАГРОСЕРВІС» ... 16
2.1. Загальна характеристика та технологічні процеси підприємства 16
2.2. Оцінка ефективності управління технологічними процесами в рослинницькій галузі 26
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РОСЛИННИЦТВІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА 33
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 43
ДОДАТКИ 47

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Аграрний сектор відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки України та формуванні її експортного потенціалу. В умовах нестабільного середовища, кліматичних змін і зростання вартості ресурсів особливої актуальності набуває ефективне управління технологічними процесами в рослинництві, що визначає врожайність, якість продукції та рівень витрат.

Сучасні аграрні підприємства змушені адаптувати технології вирощування до змінних умов, впроваджувати ресурсозберігаючі рішення та вдосконалювати управління виробництвом. Водночас порушення технологічної дисципліни чи неефективне використання ресурсів призводять до значних економічних втрат, що підсилює актуальність даної проблематики [1].

Актуальність теми також зумовлена необхідністю підвищення ефективності діяльності аграрних підприємств у період післявоєнного відновлення економіки України, коли раціональне використання ресурсів та впровадження сучасних управлінських підходів набувають особливого значення.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних засад управління технологічними процесами в рослинницькій галузі та обґрунтування практичних рекомендацій щодо їх удосконалення на прикладі ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс».

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачається вирішення таких **завдань:**

- дослідити теоретичні засади та економічну сутність управління технологічними процесами в рослинництві;
- узагальнити сучасні методи та інструменти управління технологічними процесами аграрного підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику діяльності ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс»;

- проаналізувати організацію технологічних процесів у рослинницькій галузі підприємства;

- оцінити ефективність управління технологічними процесами в рослинництві;

- обґрунтувати напрями удосконалення управління технологічними процесами в рослинництві аграрного підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління технологічними процесами в рослинницькій галузі аграрного підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів управління технологічними процесами в рослинництві ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс».

У процесі виконання кваліфікаційної роботи використано такі **методи дослідження**: аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, абстрактно-логічний метод, системний підхід; статистико-економічні методи (порівняння, аналіз динаміки та структури показників); графічний метод для наочного відображення результатів дослідження.

Інформаційну базу дослідження становлять дані фінансової та управлінської звітності ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс», нормативно-правові акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем управління аграрним виробництвом, матеріали періодичних видань, аналітичні ресурси, а також інформація з мережі Internet.

Апробація результатів дослідження. За результатами участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти «Молодь – аграрній науці і виробництву. Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту» (м. Біла Церква, БНАУ, 18 березня 2026 р.) опубліковано тези доповіді на тему: «Управління технологічними процесами в рослинницькій галузі аграрного підприємства» (додаток А).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра містить 45 сторінок комп'ютерного тексту, 17 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел із 30 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РОСЛИННИЦТВІ

Рослинництво є однією з базових галузей аграрного виробництва, ефективність якої значною мірою залежить від рівня організації та управління технологічними процесами. Технологічні процеси в рослинництві охоплюють сукупність взаємопов'язаних операцій, починаючи від підготовки ґрунту й посіву сільськогосподарських культур і завершуючи збиранням урожаю та первинною обробкою продукції. Кожен із цих етапів потребує чіткого планування, координації та контролю з боку управлінського персоналу [2].

Управління технологічними процесами в системі менеджменту аграрного підприємства слід розглядати як цілеспрямований вплив на хід і результати виробничих операцій з метою забезпечення оптимального використання ресурсів, дотримання агротехнічних вимог та досягнення запланованих виробничо-економічних результатів. Від якості управлінських рішень у цій сфері залежать рівень урожайності, собівартість продукції та конкурентоспроможність підприємства в цілому.

Особливістю технологічних процесів у рослинництві є їх тісна залежність від природно-кліматичних умов, сезонності та біологічних особливостей сільськогосподарських культур. Саме тому управління такими процесами потребує гнучкого підходу, оперативного реагування на зміни зовнішнього середовища та постійного контролю за виконанням технологічних операцій. Недотримання строків посіву, порушення технології обробітку ґрунту або нераціональне використання техніки можуть призвести до суттєвих втрат урожаю та зниження економічної ефективності виробництва [3].

З позицій менеджменту управління технологічними процесами тісно пов'язане з основними управлінськими функціями: плануванням, організацією, мотивацією та контролем. Планування дозволяє визначити

оптимальні технології вирощування культур і потребу в ресурсах, організація забезпечує узгодженість дій підрозділів, мотивація сприяє зацікавленості працівників у якісному виконанні робіт, а контроль дає змогу своєчасно виявляти відхилення та коригувати управлінські рішення. Теоретико-методологічні засади управління технологічними процесами у галузі рослинництва представлено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Основні підходи до трактування управління технологічними процесами в рослинництві

Підхід	Сутність підходу	Значення для аграрного підприємства
Виробничий	Розглядає управління як забезпечення дотримання технології виконання робіт	Забезпечує стабільність урожайності
Ресурсний	Орієнтований на ефективне використання землі, техніки, матеріалів і праці	Сприяє зниженню витрат
Системний	Розглядає технологічні процеси як єдину взаємопов'язану систему	Підвищує узгодженість управлінських рішень
Управлінський	Акцентує увагу на ролі планування, контролю та аналізу	Забезпечує досягнення стратегічних цілей

Джерело: сформовано автором на основі [1; 4; 7].

Дані таблиці свідчать, що управління технологічними процесами в рослинництві доцільно розглядати з різних позицій. Виробничий підхід забезпечує дотримання агротехнічних вимог, ресурсний – раціональне використання наявних ресурсів, системний – узгодженість усіх етапів виробництва, а управлінський – спрямованість діяльності підприємства на досягнення запланованих результатів. Поєднання зазначених підходів створює умови для підвищення ефективності діяльності аграрного підприємства.

Важливе значення управління технологічними процесами проявляється також у можливості мінімізувати виробничі ризики. Своєчасне прийняття управлінських рішень, використання сучасних технологій та контроль за виконанням робіт дозволяють зменшити негативний вплив погодних умов і підвищити стійкість виробництва.

Рис. 1.1. Управління технологічними процесами в рослинництві
Джерело: сформовано автором на основі [3; 6].

На рисунку 1.1. відображено послідовність управлінських дій у процесі організації технологічних процесів у рослинництві, що підкреслює їх циклічний характер.

Управління технологічними процесами в рослинництві є важливою складовою системи менеджменту аграрного підприємства. Воно забезпечує раціональне використання ресурсів, дотримання технологічних вимог та досягнення стабільних виробничо-економічних результатів. Комплексний підхід до управління технологічними процесами створює передумови для підвищення ефективності діяльності підприємства та зміцнення його конкурентних позицій на аграрному ринку [5].

Технологічні процеси в рослинницькій галузі мають низку характерних особливостей, які суттєво впливають на організацію виробництва та результати діяльності аграрного підприємства. На відміну від промислових галузей, рослинництво тісно пов’язане з природними та біологічними

чинниками, що значною мірою ускладнює процес управління і підвищує роль планування та контролю.

Однією з основних особливостей технологічних процесів у рослинництві є залежність від природно-кліматичних умов. Погодні умови, рівень зволоження ґрунтів, температурний режим безпосередньо впливають на ріст і розвиток сільськогосподарських культур. Навіть за дотримання всіх технологічних вимог несприятливі погодні умови можуть призвести до зниження врожайності, що необхідно враховувати під час управління виробничими процесами.

Ще однією важливою особливістю є сезонний характер виробництва. Основні технологічні операції в рослинництві виконуються у чітко визначені періоди року. Це зумовлює нерівномірне навантаження на техніку, трудові ресурси та фінансові кошти підприємства. У зв'язку з цим ефективне управління технологічними процесами повинно забезпечувати завчасну підготовку до польових робіт і раціональний розподіл ресурсів.

Характерною рисою технологічних процесів у рослинництві є також багатостадійність виробництва. Вирощування культур включає послідовність взаємопов'язаних операцій: підготовку ґрунту, посів, догляд за посівами, збирання врожаю. Порушення технології на будь-якому етапі негативно впливає на кінцевий результат, а усунення таких недоліків на наступних стадіях часто є неможливим [6].

Таблиця 1.2

Основні особливості технологічних процесів у рослинництві

Особливість	Характеристика	Вплив на управління
Залежність від природних умов	Вплив погоди та клімату на результати виробництва	Потреба в гнучкому плануванні
Сезонність	Концентрація робіт у певні періоди	Необхідність чіткої організації
Обмежені строки робіт	Неможливість перенесення операцій	Підвищені вимоги до контролю
Біологічний характер	Залежність від стану рослин	Посилення моніторингу процесів

Джерело: сформовано автором на основі [5; 8]

Представлені особливості свідчать про те, що технологічні процеси в рослинництві потребують оперативного управління та швидкого реагування на зміни зовнішніх умов, що є важливим чинником забезпечення стабільності виробництва.

Ефективність технологічних процесів у рослинницькій галузі безпосередньо відображається на результатах діяльності підприємства**.** Дотримання сучасних технологій вирощування культур сприяє підвищенню врожайності, покращенню якості продукції та зниженню виробничих витрат. Натомість недоліки в організації технологічних процесів призводять до зростання собівартості та зниження фінансових показників.

Таблиця 1.3

Вплив управління технологічними процесами на результати діяльності підприємства

Показник	За ефективного управління	За неефективного управління
Врожайність	Зростає	Знижується
Якість продукції	Відповідає стандартам	Погіршується
Собівартість	Зменшується	Зростає
Фінансовий результат	Підвищується прибуток	Зменшується прибутковість

Джерело: сформовано автором на основі [6; 7].

Таблиця демонструє, що рівень управління технологічними процесами має прямий вплив на виробничі та фінансові результати аграрного підприємства, визначаючи його конкурентні позиції на ринку.

У сучасних умовах особливого значення набуває впровадження ресурсозберігаючих технологій та елементів інноваційного управління. Це дозволяє аграрним підприємствам зменшувати витрати, підвищувати ефективність виробництва та адаптуватися до змін ринкового середовища.

Отже, технологічні процеси в рослинницькій галузі характеризуються залежністю від природних умов, сезонністю та багатостадійністю виробництва. Ефективне управління цими процесами забезпечує підвищення врожайності, якості продукції та покращення фінансових результатів підприємства. Водночас недосконаліть управління технологічними

процесами може призвести до значних економічних втрат, що підкреслює необхідність їх постійного вдосконалення.

В умовах розвитку аграрного сектору та посилення конкуренції на ринку сільськогосподарської продукції управління технологічними процесами в рослинництві потребує застосування сучасних підходів і методів. Їх використання дозволяє аграрним підприємствам підвищувати ефективність виробництва, знижувати витрати та забезпечувати стабільність результатів діяльності [8].

Одним із найбільш поширених підходів є процесний підхід до управління, який передбачає розгляд виробництва як сукупності взаємопов'язаних технологічних процесів. У межах цього підходу увага зосереджується не лише на кінцевому результаті, а й на кожному етапі вирощування сільськогосподарських культур. Це дозволяє своєчасно виявляти відхилення від технології та приймати коригувальні управлінські рішення.

Важливе місце в управлінні технологічними процесами займає планово-нормативний підхід, який ґрунтується на використанні агротехнічних норм і технологічних карт. Застосування цього підходу забезпечує чітку регламентацію виконання робіт, сприяє раціональному використанню матеріальних, трудових і технічних ресурсів, а також зменшує ризик технологічних порушень.

Таблиця 1.4

Основні підходи до управління технологічними процесами в рослинництві

Підхід	Сутність	Переваги
Процесний	Управління всіма етапами виробництва	Підвищення керованості
Планово-нормативний	Використання норм і технологічних карт	Раціональне використання ресурсів
Системний	Комплексний розгляд виробництва	Узгодженість управлінських рішень
Адаптивний	Гнучке реагування на зміни	Зменшення виробничих ризиків

Джерело: сформовано автором на основі [10; 13].

Наведені підходи доповнюють один одного та можуть застосовуватися в комплексі, що дозволяє підвищити ефективність управління технологічними процесами в рослинництві.

Окрім підходів, у практиці аграрних підприємств широко використовуються конкретні методи управління технологічними процесами**.** До них належать планування, контроль, аналіз і оперативне регулювання виробничої діяльності. Застосування цих методів дає змогу забезпечити дотримання технологічної дисципліни та досягнення запланованих результатів [9].

Особливого значення в сучасних умовах набуває використання елементів інноваційного та цифрового управління**,** зокрема автоматизованого обліку витрат, моніторингу стану посівів і використання інформаційних систем для прийняття управлінських рішень. Такі методи сприяють підвищенню точності планування та зменшенню впливу людського фактору.

Таблиця 1.5

Методи управління технологічними процесами та їх характеристика

Метод	Характеристика	Результат застосування
Планування	Визначення обсягів і строків робіт	Узгодженість процесів
Контроль	Перевірка дотримання технології	Зменшення порушень
Аналіз	Оцінка результатів виробництва	Виявлення резервів
Оперативне регулювання	Коригування процесів	Підвищення ефективності

Джерело: сформовано автором на основі [14; 16].

Представлені методи дозволяють забезпечити безперервність управління технологічними процесами та сприяють підвищенню результативності діяльності аграрного підприємства.

Таким чином, застосування сучасних підходів і методів управління технологічними процесами в рослинництві є важливою умовою досягнення стабільних виробничих і економічних результатів. Їх використання дозволяє аграрним підприємствам адаптуватися до змін зовнішнього середовища та підвищувати конкурентоспроможність.

Сучасне управління технологічними процесами в рослинництві базується на використанні процесного, системного та адаптивного підходів, а також комплексу управлінських методів. Їх застосування сприяє підвищенню ефективності виробництва, зниженню витрат і покращенню результатів діяльності аграрного підприємства [15].

У розділі 1 розглянуто теоретико-методичні аспекти управління технологічними процесами в рослинницькій галузі. Визначено сутність і значення управління технологічними процесами в системі менеджменту аграрного підприємства, а також охарактеризовано основні особливості технологічних процесів у рослинництві та їх вплив на результати діяльності підприємства.

Дослідження сучасних підходів і методів управління технологічними процесами показало, що ефективна організація виробництва сприяє підвищенню врожайності, покращенню якості продукції та зростанню економічної ефективності аграрних підприємств. Отримані теоретичні положення є основою для подальшого аналізу діяльності підприємства та обґрунтування практичних рекомендацій у наступних розділах роботи.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РОСЛИННИЦЬКІЙ ГАЛУЗІ ТОВ «АГРОФІРМА «ІНТЕРАГРОСЕРВІС»

2.1. Загальна характеристика та технологічні процеси підприємства

ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» є сучасним аграрним підприємством, що спеціалізується на виробництві продукції рослинництва. Основною метою діяльності підприємства є отримання прибутку шляхом ефективного використання земельних, матеріально-технічних і трудових ресурсів, а також забезпечення стабільного розвитку аграрного виробництва.

Підприємство функціонує у формі товариства з обмеженою відповідальністю, що передбачає гнучку систему управління, можливість залучення інвестицій та обмеження ризиків для засновників у межах їхніх внесків.

Господарська діяльність ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» зосереджена переважно у галузі рослинництва. До основних напрямів можна віднести:

- вирощування зернових культур (пшениця, кукурудза, ячмінь);
- вирощування технічних культур (соняшник, ріпак);
- первинна обробка та зберігання сільськогосподарської продукції;
- реалізація продукції на внутрішньому ринку.

Такий виробничий профіль дозволяє підприємству диверсифікувати ризики та забезпечувати стабільні грошові надходження протягом року.

У сучасних умовах функціонування аграрних підприємств ефективність управління технологічними процесами безпосередньо залежить від організаційно-економічного стану підприємства. Саме тому доцільно розпочати аналіз із оцінки ключових фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» за 2023–2025 роки.

Для систематизації вихідних даних доцільно представити їх у вигляді таблиці (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка основних фінансово-економічних показників ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» за 2023–2025 рр. та І квартал 2026 р.

Найменування показника	2023 рік	2024 рік	2025 рік	1 квартал 2026 року
Дохід від реалізації, млн грн	107,48	141,41	191,34	45,19
Чистий прибуток (збиток), млн грн	-15,23	40,87	73,98	19,26
Рентабельність діяльності, %	-14,17	28,90	38,67	42,62
Активи (валюта балансу), млн грн	111,54	146,18	174,51	176,66
Зобов'язання, млн грн	3,54	1,31	2,75	5,72
Середня зарплата до оподаткування, грн	11 086	25 060	19 662	–
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	102	61	78	85
Продуктивність праці (дохід на 1 прац.), млн грн	1,05	2,32	2,45	0,53

Джерело: складено за даними фінансової звітності.

Як свідчать дані табл. 2.1, ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» упродовж досліджуваного періоду демонструє позитивну динаміку основних фінансово-економічних показників. Дохід від реалізації зріс із 107,48 млн грн у 2023 році до 191,34 млн грн у 2025 році, що відповідає приросту на 78,0 % і свідчить про розширення масштабів діяльності та зміцнення ринкових позицій.

Позитивна динаміка спостерігається і щодо фінансових результатів: від збитку 15,23 млн грн у 2023 році підприємство вийшло на прибуток 40,87 млн грн у 2024 році та 73,98 млн грн у 2025 році. Це може бути пов’язано з підвищенням ефективності виробництва та раціональнішим використанням ресурсів.

Рівень рентабельності також має стійку позитивну динаміку: від -14,17 % у 2023 році до 38,67 % у 2025 році, що свідчить про зростання ефективності господарювання.

Продуктивність праці зросла з 1,05 до 2,45 млн грн на одного працівника, що вказує на підвищення ефективності використання трудових ресурсів.

Вартість активів підприємства збільшилася зі 111,54 до 174,51 млн грн у 2025 році та до 176,66 млн грн у І кварталі 2026 року, що свідчить про розширення виробничого потенціалу. Водночас зобов'язання залишаються відносно низькими, хоча у 2026 році зросли до 5,72 млн грн, що потребує подальшого контролю.

Середньооблікова чисельність працівників скоротилася у 2024 році до 61 особи, але надалі зросла до 78 у 2025 році та 85 у І кварталі 2026 року, що свідчить про відновлення кадрового потенціалу. Середня заробітна плата зросла у 2024 році, однак у 2025 році дещо знизилася до 19 662 грн, що може пояснюватися змінами у структурі персоналу.

Слід враховувати, що показники І кварталу 2026 року не є повністю зіставними з річними даними попередніх періодів. Водночас загальна тенденція залишається позитивною.

Таким чином, результати аналізу свідчать про покращення фінансово-економічного стану підприємства та підвищення ефективності його діяльності.

Рис. 2.1. Взаємозв'язок основних факторів формування результатів діяльності підприємства

Джерело: складено автором на основі даних підприємства.

З рисунка 2.1 видно, що центральне місце у формуванні результатів діяльності підприємства займає організація технологічних процесів у рослинництві. Від якості виконання основних технологічних операцій, зокрема підготовки ґрунту, посіву, догляду за посівами та збирання врожаю, значною мірою залежать рівень урожайності сільськогосподарських культур, величина виробничих витрат і кінцеві результати господарювання.

Результативність технологічних процесів безпосередньо впливає на виробничі показники підприємства, які, своєю чергою, визначають обсяг доходів, прибутку та рівень рентабельності діяльності. Позитивна динаміка фінансових показників, наведена в табл. 2.1, свідчить про покращення результатів господарської діяльності підприємства та більш раціональне використання його ресурсного потенціалу.

Досягнуті фінансові результати створюють необхідні передумови для подальшого розвитку підприємства, зокрема оновлення матеріально-технічної бази, впровадження сучасних технологій, підвищення рівня механізації виробничих процесів та зміцнення фінансової стійкості.

Важливою передумовою забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємства є наявність достатнього ресурсного потенціалу. Основні складові ресурсного забезпечення ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Характеристика ресурсного потенціалу ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс»

Вид ресурсів	Характеристика
Земельні ресурси	Сільськогосподарські угіддя (рілля), що використовуються для вирощування зернових і технічних культур
Трудові ресурси	Кваліфікований персонал: агрономи, механізатори, управлінський персонал
Матеріально-технічна база	Сільськогосподарська техніка, обладнання для обробітку ґрунту, посіву та збирання
Фінансові ресурси	Власний капітал, прибуток, обмежене залучення позикових коштів
Інформаційні ресурси	Агротехнологічні карти, системи планування, облік виробництва

Джерело: розроблено автором.

Як свідчать дані табл. 2.2, підприємство забезпечене основними видами ресурсів, необхідними для ведення виробничої діяльності у рослинництві. Ключове значення мають земельні ресурси, які визначають виробничий потенціал і можливості нарощування обсягів продукції.

Трудові ресурси представлені кваліфікованим персоналом, зокрема агрономами, механізаторами та управлінськими працівниками. Аналіз даних табл. 2.1 свідчить про зростання продуктивності праці, що характеризує підвищення ефективності використання трудового потенціалу.

Матеріально-технічна база забезпечує безперервність технологічних процесів, а використання сучасної техніки сприяє своєчасному виконанню польових робіт, зниженню втрат і підвищенню ефективності виробництва.

Фінансові та інформаційні ресурси забезпечують планування, контроль виробничих процесів і прийняття управлінських рішень, формуючи основу подальшого розвитку підприємства.

Організаційна структура ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» є лінійно-функціональною та характерною для підприємств середнього розміру. Вона поєднує централізоване управління з розподілом функцій між спеціалістами, забезпечуючи координацію діяльності та контроль виконання завдань.

Перехід до схематичного представлення структури наведено на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Організаційна структура управління

Джерело: розроблено автором.

Представлена на рис. 2.2 організаційна структура управління є простою та відповідає масштабам діяльності підприємства. Її перевагами є чіткий розподіл функціональних обов'язків, оперативність прийняття управлінських рішень та можливість постійного контролю за виконанням виробничих і технологічних завдань.

Водночас лінійно-функціональна структура має й недоліки, зокрема залежність ефективності управління від компетентності керівництва та обмежені можливості впровадження складних інноваційних рішень без залучення додаткових управлінських підрозділів.

За результатами аналізу встановлено, що ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» належить до середніх аграрних підприємств, які забезпечують виробництво сільськогосподарської продукції та відіграють важливу роль у розвитку регіональної економіки. Підприємство характеризується позитивною динамікою фінансово-економічних показників, достатнім ресурсним забезпеченням і стабільним функціонуванням у ринковому середовищі.

Наявний ресурсний потенціал, матеріально-технічна база та система управління формують передумови для подальшого розвитку підприємства та підвищення ефективності його діяльності. Водночас ключове значення має удосконалення управління технологічними процесами у рослинництві, оскільки саме воно визначає результативність виробництва.

Управління технологічними процесами є однією з основних функцій менеджменту аграрного підприємства, що забезпечує узгодження використання земельних, матеріально-технічних, фінансових і трудових ресурсів та виконання виробничих завдань відповідно до агротехнологічних вимог.

З позиції менеджменту технологічні процеси слід розглядати як цілісну керовану систему, що охоплює планування, організацію виконання, координацію ресурсів, контроль та коригування управлінських рішень.

Для більш повного розуміння ролі управління доцільно представити технологічний процес у вигляді управлінської схеми (рис. 2.3).

Рис. 2.3 Управлінська модель технологічного процесу в рослинництві
Джерело: розроблено автором.

Як видно з рис. 2.3, управління технологічними процесами на підприємстві здійснюється за циклічним принципом та охоплює всі основні етапи виробничої діяльності. Важливу роль у реалізації зазначених процесів відіграють керівник підприємства та головний агроном, які забезпечують планування робіт, координацію використання ресурсів, контроль виконання технологічних операцій та прийняття необхідних управлінських рішень.

Результативність технологічних процесів значною мірою залежить від якості управління, своєчасності прийняття рішень та належної організації виробничих робіт. Недоліки у плануванні, координації або контролі можуть негативно впливати на результати діяльності підприємства та призводити до додаткових витрат ресурсів. З метою більш детального дослідження особливостей управління технологічними процесами проведено оцінку рівня їх організації з позиції менеджменту (табл. 2.3).

За результатами оцінки, наведеної в табл. 2.3, найвищий рівень організації спостерігається на етапах догляду за посівами та збирання врожаю. Це свідчить про належний рівень координації виробничих ресурсів, оперативності управлінських рішень та контролю виконання технологічних операцій.

Таблиця 2.3

Оцінка організації технологічних процесів (управлінський аспект)

Етап	Управлінські дії	Рівень організації	Управлінські проблеми
Підготовка ґрунту	Планування техніки, контроль виконання	Задовільний	Недостатнє оновлення техніки
Посів	Планування строків, координація робіт	Задовільний	Недостатня гнучкість рішень
Догляд	Контроль норм внесення, управління витратами	Достатній	Висока вартість ресурсів
Збирання	Організація техніки, оперативні рішення	Достатній	Обмеженість технічних ресурсів
Зберігання	Контроль якості, управління втратами	Задовільний	Недостатній контроль втрат

Водночас етапи підготовки ґрунту та посіву отримали середній рівень організації. Така оцінка може вказувати на наявність окремих недоліків у плануванні виробничих робіт, забезпеченні технічними ресурсами та адаптації управлінських рішень до змін зовнішнього середовища. Особливої уваги потребує процес зберігання продукції, оскільки недостатній рівень контролю на цьому етапі може спричиняти додаткові втрати та негативно впливати на загальні результати діяльності підприємства. Отже, одним із напрямів удосконалення системи управління є посилення контролю за післязбиральними процесами та підвищення ефективності управління зберіганням продукції.

Для більш повної характеристики системи управління доцільно проаналізувати реалізацію основних функцій менеджменту в технологічних процесах підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Реалізація функцій менеджменту в технологічних процесах

Функція	Прояв у діяльності	Рівень реалізації	Проблеми
Планування	Агротехнологічні карти, виробничі плани	Достатній	Недостатня варіативність
Організація	Розподіл ресурсів і персоналу	Задовільний	Нерівномірне навантаження
Мотивація	Оплата праці, стимулювання	Задовільний	Недостатня зацікавленість
Контроль	Агрономічний контроль	Достатній	Відсутність автоматизації

Джерело: розроблено автором.

Згідно з даними табл. 2.4, найбільш розвиненими функціями менеджменту на підприємстві є планування та контроль. Використання агротехнологічних карт, виробничих планів і систематичного агрономічного контролю забезпечує організованість виробничого процесу та сприяє дотриманню встановлених технологічних вимог.

Разом із тим результати оцінювання свідчать про наявність певних резервів у реалізації функцій організації та мотивації. Зокрема, нерівномірне навантаження працівників та недостатній рівень їх зацікавленості у досягненні високих виробничих результатів можуть стримувати подальше підвищення ефективності діяльності підприємства.

Крім того, важливим напрямом удосконалення управління є підвищення рівня автоматизації контрольних функцій та впровадження сучасних інформаційних технологій, що дозволить покращити якість управлінських рішень і забезпечити більш оперативне реагування на виробничі зміни.

Для узагальнення особливостей управління технологічними процесами доцільно розглянути систему управління підприємства, представлену на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Система управління технологічними процесами

Джерело: розроблено автором.

Рисунок 2.4 демонструє, що система управління технологічними процесами на підприємстві має ієрархічний характер і базується на чіткому розподілі функцій між рівнями управління. До її основних переваг належать

визначеність управлінських повноважень, наявність дієвих контрольних механізмів та розмежування функціональних обов’язків між працівниками. Це створює умови для належної координації виробничих процесів і забезпечує контроль за виконанням технологічних операцій.

Проведений аналіз дозволяє виявити окремі недоліки існуючої системи. Зокрема, надмірна централізація окремих управлінських функцій підвищує залежність результатів діяльності від рішень керівництва, а недостатній рівень автоматизації процесів управління обмежує можливості оперативного реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища. Крім того, значний вплив людського фактора на процес прийняття рішень може негативно позначатися на їх обґрунтованості та своєчасності.

Зв’язок між якістю управління та результатами діяльності підприємства наведено у табл. 2.5 (додаток Б). Результати проведеної оцінки свідчать про те, що різні елементи системи управління мають неоднаковий вплив на виробничі та фінансові результати підприємства. Найбільш вагоме значення мають планування та організація виробничих процесів, оскільки саме вони формують основу ефективного використання ресурсів і забезпечують узгодженість технологічних операцій.

Важливу роль відіграє контроль, який забезпечує дотримання технологічних вимог, своєчасне виявлення відхилень і зменшення виробничих втрат. Це особливо важливо для рослинництва, де порушення строків або агротехнічних вимог може призводити до зниження врожайності та фінансових результатів [17].

Водночас аналіз свідчить про недостатній рівень розвитку окремих складових системи управління, зокрема інформаційного забезпечення та гнучкості прийняття рішень. Це обмежує здатність підприємства оперативно реагувати на зміни ринкової кон’юнктури, погодних умов та інших зовнішніх факторів.

Отже, підвищення результативності діяльності підприємства значною мірою залежить від удосконалення системи менеджменту, насамперед через

цифровізацію управлінських процесів, підвищення обґрунтованості рішень та розвиток мотиваційних механізмів.

Проведений аналіз дозволив визначити основні проблеми управління технологічними процесами: недостатній рівень стратегічного планування, обмежена гнучкість рішень, слабка мотивація персоналу, низький рівень цифровізації та недосконаліть контрольних процедур, особливо на етапі зберігання продукції.

Загалом система управління технологічними процесами у ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» забезпечує належний рівень організації виробництва та позитивні фінансово-економічні результати. Водночас існують резерви її вдосконалення, пов’язані з гнучкістю планування, організацією праці, мотивацією персоналу та впровадженням цифрових технологій.

Таким чином, подальше підвищення ефективності технологічних процесів має ґрунтуватися не лише на оновленні технічної бази, а й на вдосконаленні управлінських підходів, що обумовлює необхідність розроблення практичних рекомендацій у наступному розділі.

2.2. Оцінка ефективності управління технологічними процесами в рослинницькій галузі

Ефективність управління технологічними процесами у рослинництві слід розглядати не лише через фінансові результати, а насамперед через якість реалізації основних функцій менеджменту: планування, організації, мотивації та контролю.

Узгоджена реалізація зазначених функцій сприяє безперервності виробничого процесу та ефективному використанню ресурсів.

Для комплексного аналізу доцільно оцінити рівень реалізації кожної функції управління (табл. 2.6).

Результати табл. 2.6 показують, що на підприємстві найкраще реалізовані функції планування та контролю, що є критично важливими для

рослинництва, де значну роль відіграє сезонність і залежність від природних умов.

Таблиця 2.6

Оцінка ефективності функцій управління технологічними процесами

Функція менеджменту	Характеристика реалізації	Рівень ефективності	Вплив на результат
Планування	Використання агротехнологічних карт, планування посівів	Достатній	Забезпечує стабільність виробництва
Організація	Чіткий розподіл обов'язків, координація робіт	Задовільний	Впливає на ритмічність процесів
Мотивація	Матеріальне стимулювання працівників	Задовільний	Впливає на продуктивність праці
Контроль	Агрономічний контроль, перевірка якості робіт	Достатній	Забезпечує дотримання технологій

Джерело: розроблено автором.

Водночас функції організації та мотивації реалізовані на середньому рівні, що свідчить про наявність резервів підвищення ефективності управління.

Ефективність менеджменту значною мірою визначається якістю прийнятих управлінських рішень (табл. 2.7), оскільки саме вони формують напрями використання ресурсів, визначають темпи виробничих процесів і безпосередньо впливають на кінцеві результати діяльності підприємства.

Проведена оцінка управлінських рішень свідчить, що на підприємстві загалом характеризуються достатнім рівнем своєчасності, що є критично важливим у галузі рослинництва через виражену сезонність виробництва. Дотримання агротехнічних строків дає змогу мінімізувати ризики втрат урожаю, погіршення його якості та неефективного використання ресурсів.

Водночас інші критерії, зокрема інноваційність, ризик-орієнтованість і системність прийняття рішень, оцінюються на середньому або низькому рівні. Це вказує на обмежене використання сучасних управлінських інструментів, недостатній рівень аналітичного забезпечення та слабку орієнтацію на довгострокове планування [18].

Переважання короткострокових рішень над стратегічними знижує узгодженість управління в довгостроковій перспективі. Отже, система прийняття управлінських рішень на підприємстві є загалом ефективною, однак потребує вдосконалення в частині стратегічного управління, інноваційності та врахування ризиків.

Таблиця 2.7

Оцінка управлінських рішень у сфері технологічних процесів

Критерій	Характеристика	Оцінка	Вплив на технологічні процеси	Управлінські наслідки
Своєчасність	Рішення приймаються відповідно до сезонних робіт	Висока	Забезпечує дотримання строків посіву та збирання	Зменшення ризику втрат урожаю
Обґрунтованість	Базуються на досвіді та агротехнологіях	Середня	Частково забезпечує ефективність технологій	Потребує використання аналітики та даних
Гнучкість	Часткова адаптація до погодних умов	Середня	Дозволяє коригувати технології	Недостатня швидкість реагування
Інноваційність	Обмежене впровадження нових технологій	Низька	Стримує підвищення ефективності	Втрата конкурентних переваг
Системність	Рішення мають переважно оперативний характер	Середня	Відсутність довгострокового ефекту	Потреба у стратегічному плануванні
Ризик-орієнтованість	Недостатній облік погодних і ринкових ризиків	Низька	Підвищення невизначеності результатів	Необхідність управління ризиками
Інформаційне забезпечення	Обмежене використання цифрових систем	Середня	Ускладнює прийняття точних рішень	Потреба у цифровізації управління

Джерело: складено автором на основі даних підприємства.

Особливої уваги потребує інформаційне забезпечення управлінських рішень, оскільки недостатнє використання цифрових технологій знижує точність планування та контролю.

Таким чином, підвищення ефективності управління технологічними процесами повинно базуватися на:

- впровадженні аналітичних інструментів;
- розвитку системи управління ризиками;

- підвищенні рівня інноваційності управлінських рішень.

Підвищення якості управлінських рішень потребує посилення стратегічного планування, впровадження системного підходу до управління та активнішого використання сучасних інструментів аналізу й оцінки ризиків [19]. Управління трудовими ресурсами є ключовим елементом технологічних процесів (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Оцінка ефективності управління персоналом у технологічних процесах

Показник	Рік			Тенден-ція	Вплив на технологічні процеси	Управлінські висновки
	2023	2024	2025			
Продуктивність праці	Недостатня	Задовільна	Достатня	↑	Підвищує швидкість і якість виконання робіт	Ефективна організація праці та механізація
Рівень мотивації	Недостатній	Задовільний	Задовільний	↑	Впливає на якість виконання операцій	Потребує вдосконалення системи стимулювання
Стабільність персоналу	Недостатня	Недостатня	Задовільна	↑	Визначає безперервність технологічних процесів	Необхідне зниження плинності кадрів
Кваліфікація працівників	Задовільна	Задовільна	Достатня	↑	Підвищує точність виконання технологій	Доцільно продовжити навчання персоналу
Дисципліна праці	Задовільна	Задовільна	Достатня	↑	Забезпечує дотримання строків робіт	Посилення контролю дало позитивний ефект
Забезпеченість персоналом	Надлиш-кова	Оптимізо-вана	Оптимальна	↓ / ↑	Впливає на ефективність використання праці	Оптимізація чисельності є обґрунтованою
Рівень відповідальності	Недостатній	Задовільний	Задовільний	↑	Впливає на якість виконання завдань	Потрібно розвивати систему відповідальності

Джерело: складено автором на основі даних підприємства.

Дані табл. 2.8 характеризують позитивну динаміку, що на підприємстві відбулося суттєве покращення показників управління персоналом, що безпосередньо вплинуло на ефективність технологічних процесів. Найбільш позитивною є динаміка продуктивності праці, яка зросла від низького до

високого рівня, що свідчить про успішну оптимізацію трудових ресурсів і впровадження більш ефективної організації праці.

Разом із тим, рівень мотивації персоналу залишається лише на середньому рівні, що обмежує можливості подальшого зростання ефективності. Це вказує на необхідність удосконалення системи матеріального та нематеріального стимулювання.

Стабільність персоналу, хоча і покращилась, все ще не є достатньою, що створює ризики для безперервності технологічних процесів. Водночас підвищення кваліфікації працівників та рівня трудової дисципліни свідчить про позитивний вплив управлінських заходів [20].

Таким чином, управління персоналом на підприємстві демонструє позитивну динаміку, однак потребує подальшого вдосконалення, зокрема у сфері мотивації та закріплення кадрів.

Для узагальнення логіки управління доцільно представити управлінський цикл (рис. 2.5).

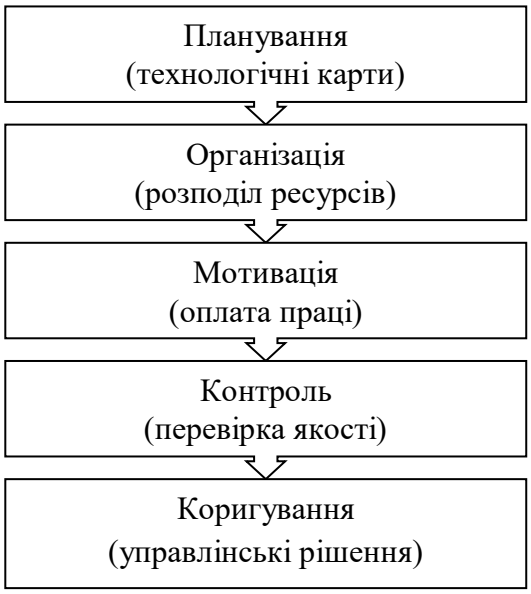

Рис. 2.5. Управлінський цикл технологічних процесів

Представлена схема демонструє класичний управлінський цикл, який реалізується на підприємстві. Найбільш сильними елементами є планування та контроль, що забезпечує стабільність виробничого процесу.

Разом із тим, слабкішими ланками залишаються мотивація та організація, що знижує загальну ефективність управління.

Для узагальнення результатів проведемо інтегральну оцінку (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Інтегральна оцінка ефективності управління

Критерій	Оцінка (1–5)
Планування	5
Організація	3
Мотивація	3
Контроль	5
Інноваційність	2
Середня оцінка	3,6

Джерело: розроблено автором.

Середня оцінка 3,6 свідчить про достатньо високий рівень управління, однак із наявністю суттєвих резервів для вдосконалення.

Для узагальнення результатів оцінки ефективності управління технологічними процесами доцільно використати інтегральний показник, який визначається як середнє арифметичне значення оцінок за окремими критеріями:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^{n} x_i}{n}$$

де: x_i – оцінка за окремим критерієм; n – кількість критеріїв.

$$\bar{x} = \frac{5+3+3+5+2}{5} = 3{,}6$$

Отримане значення свідчить про достатньо високий рівень ефективності управління технологічними процесами на підприємстві, проте наявні резерви для його підвищення, зокрема у сфері інноваційності, організації праці та мотивації персоналу.

Основними проблемними зонами є:

- низька інноваційність;
- недостатня мотивація персоналу;
- обмежена гнучкість управління.

Проведене оцінювання показало, що система управління технологічними процесами у ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» загалом є достатньо ефективною та забезпечує позитивну динаміку результатів діяльності підприємства.

До основних переваг системи управління належать ефективне планування виробничих процесів, високий рівень контролю за виконанням технологічних операцій і своєчасність прийняття управлінських рішень. Разом із тим аналіз виявив наявність окремих резервів для подальшого вдосконалення, зокрема у сфері мотивації персоналу, організації праці та впровадження інноваційних підходів до управління. У зв’язку з цим підвищення ефективності технологічних процесів має ґрунтуватися на удосконаленні управлінських функцій, що стане основою для розроблення практичних рекомендацій у наступному розділі.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РОСЛИННИЦТВІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Ефективність діяльності сільськогосподарського підприємства значною мірою визначається рівнем організації технологічних процесів у рослинництві. Для ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс», яке спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур, важливими завданнями залишаються зниження виробничих витрат, підвищення врожайності та більш раціональне використання ресурсів. У зв'язку з цим виникає потреба в обґрунтуванні заходів, спрямованих на вдосконалення технологічних процесів у рослинницькій галузі підприємства.

Проведений аналіз показав, що на підприємстві переважають традиційні підходи до обробітку ґрунту, внесення добрив і захисту рослин. Разом із тим виявлено окремі проблеми, серед яких нерівномірне внесення матеріальних ресурсів, перевитрати пального, недостатній рівень механізації окремих операцій та обмежене використання сучасних агротехнологій. Це негативно впливає на собівартість продукції та фінансові результати діяльності підприємства.

З огляду на це запропоновано комплекс заходів, реалізація яких сприятиме підвищенню ефективності технологічних процесів без суттєвих змін у структурі виробництва.

До основних напрямів удосконалення технологічних процесів у рослинництві ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» належать [21]:

упровадження елементів точного землеробства;

оптимізація системи обробітку ґрунту;

раціоналізація використання мінеральних добрив і засобів захисту рослин;

оновлення та модернізація сільськогосподарської техніки;

удосконалення планування й контролю технологічних операцій.

Для узагальнення запропонованих заходів їх представлено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Заходи щодо підвищення ефективності технологічних процесів у рослинництві ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс»

Захід	Суть заходу	Очікуваний результат
Впровадження елементів точного землеробства	Використання GPS-навігації та диференційованого внесення добрив	Зменшення витрат ресурсів, підвищення врожайності
Оптимізація обробітку ґрунту	Перехід до мінімального або комбінованого обробітку	Скорочення витрат пального та часу
Раціоналізація внесення добрив	Узгодження норм внесення з агрохімічним аналізом ґрунтів	Підвищення ефективності живлення рослин
Модернізація техніки	Оновлення окремих машин або їх технічне дооснащення	Зменшення простоїв і виробничих втрат
Посилення контролю технологічних операцій	Ведення технологічних карт та оперативний контроль виконання робіт	Підвищення дисципліни та якості робіт

Джерело: розроблено на основі даних підприємства.

Дані таблиці 3.1 свідчать, що запропоновані заходи мають комплексний характер і охоплюють усі основні етапи технологічного процесу в рослинництві – від підготовки ґрунту до контролю виконання польових робіт. Особливу увагу доцільно приділити впровадженню елементів точного землеробства, оскільки навіть часткове їх застосування дозволяє знизити витрати матеріальних ресурсів без значних капіталовкладень.

Економічна ефективність запропонованих заходів може бути оцінена за допомогою показника економічного ефекту:

$$E = P - B$$

де: P – отриманий результат (економія витрат або приріст доходу);

B – витрати на впровадження заходів.

Зокрема, впровадження елементів точного землеробства дозволяє знизити витрати пального та матеріальних ресурсів у середньому на 8–12%. За умови, що витрати підприємства на ці потреби становлять близько 2 млн грн, очікувана економія може скласти:

$$E = 2{,}0 \cdot 0{,}10 = 0{,}2 \text{ млн грн}$$

Отже, очікуваний економічний ефект становитиме близько 200 тис. грн на рік, що підтверджує доцільність упровадження запропонованих заходів та їх позитивний вплив на результати діяльності підприємства.

Оптимізація системи обробітку ґрунту сприятиме не лише економії пального, а й збереженню родючості ґрунтів. Раціональне внесення добрив і засобів захисту рослин допоможе уникнути перевитрат ресурсів та зменшити негативний вплив на навколишнє середовище [22].

Рисунок 3.1 відображає логіку переходу від планування до контролю результатів, послідовність дій, необхідних для впровадження заходів з удосконалення технологічних процесів у рослинництві. Вона дозволяє систематизувати управлінські рішення та забезпечити постійний контроль їх ефективності.

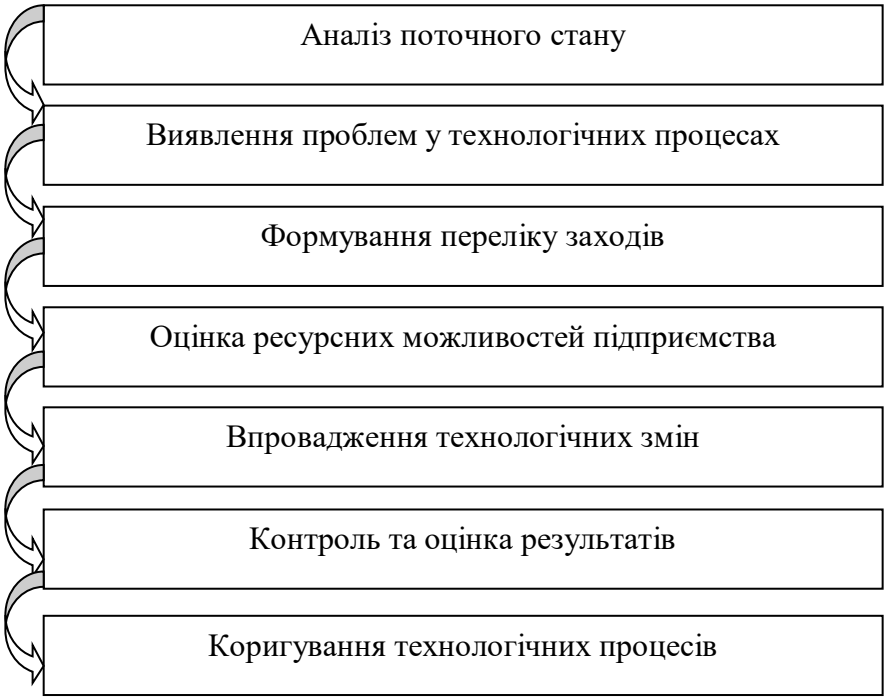

Рис. 3.1. Реалізації заходів підвищення ефективності технологічних процесів

Джерело: розроблено автором.

Отже, обґрунтовані заходи щодо підвищення ефективності технологічних процесів у рослинництві ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» спрямовані на зниження витрат виробництва, підвищення врожайності та покращення якості продукції. Їх реалізація не потребує радикальної зміни

виробничої структури, проте забезпечує більш раціональне використання наявних ресурсів і створює передумови для стабільного розвитку підприємства в умовах сучасного аграрного ринку.

Ефективність технологічних процесів у рослинництві залежить не лише від рівня застосовуваних агротехнологій, а й від якості системи управління ними. Навіть сучасна техніка та якісні матеріальні ресурси не забезпечать очікуваного результату без чіткого планування, координації та контролю виконання технологічних операцій. У зв'язку з цим важливим напрямом підвищення ефективності діяльності підприємства є вдосконалення системи управління технологічними процесами в рослинництві [23].

У практичній діяльності аграрних підприємств управління технологічними процесами нерідко характеризується недостатньою узгодженістю окремих виробничих операцій. Планування робіт здійснюється з урахуванням досвіду попередніх років, проте не завжди супроводжується належним контролем за дотриманням технологічних карт і строків виконання робіт. Це може призводити до простоїв техніки, перевитрат матеріальних ресурсів і зниження продуктивності праці.

Удосконалення системи управління технологічними процесами доцільно здійснювати за рахунок поєднання організаційних, інформаційних та контрольних заходів.

Основні напрями вдосконалення системи управління [24]

До ключових напрямів удосконалення системи управління технологічними процесами в рослинництві підприємства доцільно віднести:

- удосконалення планування технологічних робіт;
- підвищення рівня оперативного контролю;
- чіткий розподіл відповідальності між працівниками;
- впровадження елементів управлінського обліку;
- використання цифрових інструментів обліку та контролю.

Зазначені напрями узагальнено в таблиці. Інформація, наведена в таблиці 3.2, свідчить, що вдосконалення системи управління технологічними процесами передбачає комплексний підхід.

Таблиця 3.2

Напрями вдосконалення системи управління технологічними процесами в рослинництві

Напрям удосконалення	Характеристика	Очікуваний управлінський ефект
Планування технологічних процесів	Розробка та оновлення технологічних карт	Узгодженість дій і дотримання строків
Оперативний контроль	Щоденний контроль виконання польових робіт	Зменшення відхилень від плану
Розподіл відповідальності	Закріплення відповідальних осіб за етапами робіт	Підвищення дисципліни персоналу
Управлінський облік	Облік витрат за культурами та операціями	Прозорість витрат і контроль собівартості
Цифровізація управління	Використання електронних журналів і GPS-моніторингу	Підвищення точності управлінських рішень

Джерело: розроблено на основі даних підприємства.

Особливу роль відіграє якісне планування, яке базується на використанні технологічних карт для кожної культури. Це дозволяє чітко визначити послідовність операцій, потребу в ресурсах та строки їх виконання.

Оперативний контроль за виконанням технологічних процесів дає можливість своєчасно виявляти відхилення від плану та приймати коригувальні управлінські рішення. Водночас чіткий розподіл відповідальності між працівниками сприяє підвищенню виконавської дисципліни та зменшенню кількості виробничих помилок [25; 26].

Впровадження управлінського обліку та цифрових інструментів дозволяє керівництву підприємства оперативно отримувати інформацію про фактичні витрати та результати виробництва, що є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Реалізація запропонованих заходів дозволить:

- зменшити нераціональні витрати матеріальних і трудових ресурсів;
- скоротити тривалість виконання технологічних операцій;

- підвищити контрольованість виробничих процесів;
- забезпечити стабільність і прогнозованість результатів рослинницького виробництва.

Удосконалення системи управління технологічними процесами в рослинницькій галузі підприємства є важливою умовою підвищення ефективності його діяльності. Запропоновані напрями спрямовані на покращення планування, контролю та координації технологічних операцій, що в підсумку забезпечує більш раціональне використання ресурсів, зниження собівартості продукції та підвищення конкурентоспроможності підприємства [27].

Впровадження заходів щодо вдосконалення технологічних процесів та системи управління в рослинницькій галузі доцільно оцінювати з позиції їх економічної ефективності. Основною метою такої оцінки є визначення впливу запропонованих заходів на рівень витрат, урожайність сільськогосподарських культур, собівартість продукції та фінансові результати діяльності підприємства.

Перевагою запропонованих заходів є те, що їх реалізація не потребує значних капітальних вкладень, оскільки вони ґрунтуються переважно на більш раціональному використанні наявних ресурсів, удосконаленні системи управління та частковому впровадженні сучасних агротехнологій. Це створює передумови для отримання позитивного економічного ефекту вже в короткостроковій перспективі.

Для оцінки економічної результативності запропонованих заходів використано такі показники: витрати на їх упровадження, економію виробничих витрат, зміну рівня врожайності, собівартості продукції та приріст прибутку підприємства [28].

Узагальнені результати економічної оцінки наведено в табл. 3.3. Проведені розрахунки свідчать, що впровадження запропонованих заходів щодо вдосконалення управління технологічними процесами у рослинництві ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» сприяє покращенню фінансово-

економічних результатів діяльності підприємства. Зокрема, дохід підприємства зріс на 83,8 млн грн, а чистий прибуток збільшився до 74,0 млн грн, що свідчить про покращення фінансового стану та підвищення прибутковості виробництва.

Таблиця 3.3

Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів у рослинництві ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс»

Показник	Базовий рівень (2023)	Базовий рівень 2023 р. / Рівень 2025 р.	Зміна
Дохід, млн грн	107,5	191,3	+83,8 (+77,95%)
Чистий прибуток, млн грн	-15,2	74,0	+89,2
Рентабельність, %	-14,2	38,7	+52,9 в.п.
Собівартість продукції (відносно рівня)	100%	85%	-15%
Рівень організації технологічних процесів	Задовільна	Достатня	Позитивна динаміка

Примітка розрахунки виконані на основі середніх виробничо-економічних показників діяльності підприємства.

Підвищення рівня рентабельності на 52,9 в.п. характеризує більш ефективне використання ресурсного потенціалу підприємства та результативність запропонованих управлінських заходів. Одночасне зниження умовного рівня собівартості продукції на 15 % свідчить про скорочення виробничих витрат і покращення організації рослинницького виробництва.

Отримані результати підтверджують економічну доцільність упровадження запропонованих заходів у сфері управління технологічними процесами. Позитивний ефект проявляється не лише у зростанні прибутковості, а й у підвищенні стабільності виробничої діяльності підприємства. Зниження собівартості продукції сприяє зменшенню залежності підприємства від коливань цін на матеріально-технічні ресурси та впливу природно-кліматичних умов.

Крім економічного ефекту, удосконалення системи управління технологічними процесами сприятиме підвищенню рівня організації

виробництва, покращенню координації роботи персоналу, зміцненню виробничої дисципліни та підвищенню якості управлінських рішень [30].

У третьому розділі роботи обґрунтовано напрями вдосконалення управління технологічними процесами в рослинницькій галузі ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс», спрямовані на підвищення результативності виробництва та більш раціональне використання ресурсів підприємства.

Запропоновані заходи передбачають упровадження елементів точного землеробства, оптимізацію системи обробітку ґрунту, раціоналізацію використання матеріально-технічних ресурсів і модернізацію технічного забезпечення, що сприятиме скороченню витрат та підвищенню ефективності рослинницького виробництва.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти управління технологічними процесами в рослинницькій галузі на прикладі ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс». Проведене дослідження дало змогу узагальнити основні підходи до управління технологічними процесами та обґрунтувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності виробництва.

У ході роботи встановлено, що управління технологічними процесами є важливою складовою системи менеджменту аграрного підприємства, оскільки безпосередньо впливає на врожайність сільськогосподарських культур, рівень витрат, собівартість продукції та фінансові результати діяльності. Визначено, що результативність виробництва значною мірою залежить від якості планування, організації, контролю та координації виробничих операцій.

Проаналізовано особливості технологічних процесів у рослинництві та встановлено, що їх функціонування тісно пов’язане із сезонністю виробництва, впливом природно-кліматичних умов і необхідністю дотримання агротехнологічних вимог. Це підтвердило важливість застосування сучасних підходів до управління виробничими процесами та більш раціонального використання ресурсів підприємства.

У результаті аналізу фінансово-економічного стану ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» виявлено позитивну динаміку основних показників діяльності підприємства. Зокрема, встановлено зростання доходу від реалізації продукції, збільшення прибутку та підвищення рівня рентабельності, що свідчить про покращення результатів господарської діяльності.

Дослідження системи управління технологічними процесами показало, що найбільш ефективно на підприємстві реалізуються функції планування та контролю. Водночас виявлено окремі проблеми, пов’язані з недостатнім рівнем цифровізації управління, обмеженою гнучкістю управлінських рішень, недосконалістю системи мотивації персоналу та недостатнім рівнем автоматизації окремих виробничих операцій.

Проведена оцінка ефективності управління технологічними процесами засвідчила, що система управління підприємства загалом є достатньо ефективною. Отримані результати підтвердили, що належний рівень планування, контролю та своєчасність прийняття управлінських рішень позитивно впливають на результати діяльності підприємства.

У роботі розроблено напрями вдосконалення управління технологічними процесами в рослинницькій галузі ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс». Запропоновано впровадження елементів точного землеробства, оптимізацію системи обробітку ґрунту, раціоналізацію використання мінеральних добрив і засобів захисту рослин, модернізацію технічного забезпечення та вдосконалення системи планування й контролю технологічних операцій.

Доведено, що впровадження запропонованих заходів сприятиме скороченню виробничих витрат, зменшенню перевитрат матеріальних ресурсів, підвищенню врожайності сільськогосподарських культур та покращенню фінансових результатів підприємства. Проведена економічна оцінка підтвердила доцільність реалізації запропонованих заходів і їх позитивний вплив на рівень рентабельності виробництва.

Установлено, що вдосконалення системи управління технологічними процесами сприятиме підвищенню рівня організації виробництва, покращенню координації роботи персоналу, зміцненню виробничої дисципліни та підвищенню якості управлінських рішень. Це забезпечить більш раціональне використання ресурсів підприємства та підвищення його конкурентоспроможності в сучасних умовах господарювання.

За результатами дослідження рекомендовано ТОВ «Агрофірма «Інтерагросервіс» активніше впроваджувати сучасні елементи управління технологічними процесами, зокрема цифрові інструменти контролю, елементи точного землеробства та удосконалювати систему управлінського обліку, що сприятиме підвищенню ефективності рослинницького виробництва та стабільному розвитку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Томілін О. О., Вовк М. О. Формування стратегії управління виробничими потужностями агропродовольчого підприємства в умовах глобалізації. *Агросвіт*. 2020. № 10. С. 29–36. URL: http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3195&i=4

2. Ткаченко О. С. Розподіл фінансових ресурсів як основа досягнення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2018. № 12. С. 27–33. URL: http://www.agrosvit.info/?op=1&z=2664&i=1

3. Спринчук Н. А. Алгоритм визначення оптимальних об'ємів товарного кормовиробництва для фермерського господарства. *Агросвіт*. 2020. № 4. С. 76–82. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.4.76

4. Клочан І. В., Потриваєва І. А. Сучасний стан та основні напрями підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції в Миколаївській області. *Агросвіт*. 2019. № 24. С. 35–41. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.24.35

5. Галаган Т. І., Величко А. Є. Економічні, екологічні та соціальні аспекти рекультивації земель під сільськогосподарське виробництво. *Агросвіт*. 2021. № 11. С. 41–44. URL: http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3443&i=1

6. Горобець Н. М., Миргородська Т. О. Застосування стратегічних інструментів під час управління бізнес-процесами аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2019. № 19. С. 31–37. URL: http://www.agrosvit.info/index.php?op=1&z=2966&i=4

7. Горобець Н. М. Використання стратегічних інструментів менеджменту під час планування діяльності аграрних підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 3 (71). Ч. 1. С. 185–192. URL: http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/1621

8. Дем’яненко С. І. Аграрний менеджмент в системі агробізнесу. *Економіка АПК*. 2018. № 12. С. 42–50. URL: https://eapk.com.ua/web/uploads/pdf/eapk_2018_12_p_42_50.pdf

9. Дивнич О. Д., Мартинюк М. П. Удосконалення інноваційно-інвестиційного забезпечення у системі управління земельними ресурсами підприємств агропродовольчої сфери. *Агросвіт*. 2024. № 11. С. 120–130. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/3853/3888

10. Дивнич О. Д., Мартинюк М. П. Організаційно-економічне забезпечення інноваційної системи управління земельно-ресурсним потенціалом аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2024. № 9. С. 96–102. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/3623/3658

11. Гринчук Ю. С. Теоретико-методичні аспекти формування системи інформаційного забезпечення управління в аграрному секторі. *Цифрова економіка та економічна безпека. 2025. № 5(20). С. 45–49.* DOI: https://doi.org/10.32782/dees.20-7

12. Мазур К. В., Кубай О. Г. *Менеджмент аграрного підприємства: навч. посібник*. Вінниця: ТВОРИ, 2020. 284 с. URL: http://repository.vsau.org/getfile.php/25373.pdf

13. Мазур К. В., Гонтарук Я. В. Тенденції і умови ефективного функціонування сировинної бази підприємства АПК. *The scientific heritage*. 2020. № 49. С. 29–38. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/tendentsiyi-i-umovi-efektivnogo-funktsionuvannya-sirovinnoyi-bazi-pidpriemstv-apk

14. Мірошник Р., Баглай І. Проблеми ринку зернових культур в Україні та шляхи їх вирішення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-24

15. Макаренко П., Миколенко І., Рєпіна М. Інноваційне управління галуззю рослинництва на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-105

16. Свиноус І. В., Гринчук Ю. С., Биба В. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення як ключовий елемент системи антикризового

стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємства. *Агросвіт. 2025. № 22. С. 77–84.* DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.22.77

17. Бахур Н. В. Особливості державної підтримки інвестиційної діяльності в аграрному секторі національної економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8100 DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.57

18. Кватернюк А. Економічна ефективність продукції рослинництва в контексті інноваційного розвитку України. *Економіка та суспільство*. 2021. (32). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-83

19. Вакуленко В. Л. Шляхи підвищення економічної ефективності інтенсифікації виробництва продукції рослинництва повоєнного часу. *Економічний вісник НТУУ "Київський політехнічний інститут"*. 2022. № 24. С. 25–30. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/abc70e17-384b-4127-8c99-a65cb11ba0a4/content

20. Артеменко О. О., Шабінський О. В. Удосконалення забезпечення ресурсами підприємств галузі рослинництва. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2018. Вип. 191. С. 121–130. URL: https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/14493

21. Людвенко Д. В., Томілова-Яремчук Н. О., Крупа Н. М., Хомовий М.М. Напрями розробки рішення з удосконалення управління галуззю рослинництва на основі прогнозу виробництва продукції у повоєнний період. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2023. Вип. 1. С. 103–111. DOI: https://doi.org/10.32782/2311-844X/2023-1-14

22. Дребот О. І., Тарнавський В. А. Сучасний стан та тенденції розвитку сільськогосподарського землекористування в Україні. *Агроекологічний журнал*. 2022. № 2. С. 46–54. DOI: https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2022.263316

23. Віртуальне господарство: для українських аграріїв розробили онлайн платформу з точного землеробства. URL: https://agravery.com/uk/posts/show/virtualne-gospodarstvo-dla-ukrainskih-agrariiv-rozrobili-onlajn-platformu-z-tocnogo-zemlerobstva

24. Сільське господарство. Рослинництво: веб-сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm

25. Гринчук Ю., Паска І., Артімонова І. Інституційна трансформація управління виробничо-господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств в умовах ризику. *Економічний аналіз.* 2025. Т. 35, № 4. С. 175–184. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.04.175

26. Земельний кодекс України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text

27. Management of agrarian production structures in the conditions of globalization processes / Andriy Doronin, Lesia Karpuk, Oleg Zakharchenko, Nor Zafir Md Salleh. Monograph. Odessa-Kyiv-Skudai-Johor-Olsztyn, 2019. P. 127–149. URL: http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/3956

28. Людвенко Д. В., Томілова-Яремчук Н. О., Крупа Н. М., Хомовий М. М. Напрями розробки рішення з удосконалення управління галуззю рослинництва на основі прогнозу виробництва продукції у повоєнний період. *Науковий вісник ЛьвДУВС.* 2023. Вип. 1. С. 103–111.

29. Ільчук М. М., Коновал І. А., Водніцький М. В. Стабілізація ринку зерна в Україні в повоєнний період. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2022. № 13(1). С. 14–24. DOI: http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy13(1).2022.14-24

30. Свиноус І., Свиноус Н. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційної діяльності у процесах відтворення сільськогосподарських підприємств. *Економічний дискурс*. 2020. Випуск 2. С. 164–173. URL: http://ed.pdatu.edu.ua/article/view/208465

ДОДАТКИ

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти

МОЛОДЬ – АГРАРНІЙ НАУЦІ І ВИРОБНИЦТВУ

Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту

18 березня 2026 року

Біла Церква
2026

УДК: 338.436:633/635

ІВАНІЦЬКА І.О., студентка 5 курсу
Науковий керівник – **ГРИНЧУК Ю.С.**, д-р екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РОСЛИННИЦЬКІЙ ГАЛУЗІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено теоретичні та прикладні аспекти управління технологічними процесами в рослинницькій галузі аграрного підприємства. Обгрунтовано напрями підвищення ефективності виробництва на основі вдосконалення планування, контролю, цифровізації та впровадження інноваційних агротехнологій.
Ключові слова: технологічний процес, рослинництво, аграрне підприємство, управління, ефективність виробництва.

Ефективність функціонування аграрних підприємств значною мірою визначається рівнем організації та управління виробничими процесами. У науковій літературі підкреслюється, що економічні результати діяльності сільськогосподарських товаровиробників безпосередньо залежать від раціонального поєднання ресурсів і дотримання технологічних вимог [1]. В умовах нестабільного зовнішнього середовища та зростання витрат на матеріально-технічні ресурси проблема удосконалення управління технологічними процесами в рослинництві набуває особливої актуальності.

Технологічний процес у рослинництві охоплює сукупність взаємопов'язаних операцій – від підготовки ґрунту до збирання врожаю. Як зазначають провідні вчені-аграрники, система організації виробництва має забезпечувати узгодженість технологічних, економічних і організаційних рішень [2]. Недотримання строків виконання польових робіт, порушення норм внесення добрив або засобів захисту рослин негативно впливає на врожайність і собівартість продукції.

Метою дослідження є обгрунтування напрямів удосконалення системи управління технологічними процесами в рослинницькій галузі аграрного підприємства.

Система управління технологічними процесами включає планування, організацію, мотивацію та контроль. На етапі планування формується виробнича програма, визначається структура посівних площ, розробляються технологічні карти вирощування культур, розраховується потреба в ресурсах. Важливо, щоб планові показники ґрунтувалися на економічних розрахунках, які враховують очікуваний обсяг продукції, витрати та прогнозований фінансовий результат [3].

Організаційний аспект управління передбачає ефективне використання машинно-тракторного парку, трудових ресурсів і матеріальних засобів. Відповідно до наукових підходів, раціональна організація виробничих процесів забезпечує мінімізацію простоїв техніки та зниження непродуктивних витрат.

Контроль за виконанням технологічних операцій має системний характер і полягає у зіставленні фактичних показників із запланованими. Оцінювання результативності здійснюється через аналіз собівартості продукції, прибутку та рівня рентабельності. Рентабельність визначається як відсоткове співвідношення прибутку до повної собівартості продукції та слугує інтегральним показником ефективності управління виробництвом.

У сучасних умовах особливого значення набуває інноваційна складова управління. Дослідники наголошують, що впровадження інновацій є стратегічним чинником підвищення конкурентоспроможності підприємств агропромислового комплексу. Використання цифрових технологій, систем точного землеробства, автоматизованого контролю технологічних операцій сприяє зниженню витрат і підвищенню врожайності культур.

Зміна парадигми розвитку аграрних підприємств пов'язана з переходом до інноваційно орієнтованої моделі господарювання, яка передбачає активне впровадження сучасних технологій та інформаційних систем управління [4]. Це дозволяє підвищити адаптивність підприємства до змін зовнішнього середовища та забезпечити стабільність виробництва.

Водночас на практиці існують проблеми, пов'язані з обмеженістю фінансових ресурсів, високим рівнем зношеності техніки та недостатнім рівнем цифровізації виробництва. Їх вирішення потребує комплексного підходу, що включає модернізацію матеріально-технічної бази, підвищення кваліфікації персоналу та впровадження сучасних методів управління.

Отже, ефективне управління технологічними процесами в рослинницькій галузі аграрного підприємства є ключовою передумовою забезпечення його економічної стійкості. Поєднання науково обгрунтованого планування, раціональної організації виробництва, системного контролю та впровадження інновацій створює умови для зростання продуктивності, зниження собівартості та підвищення рівня рентабельності діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник. 4-те вид., переробл. та доповн. Київ : КНЕУ, 2013. 784 с.
2. Економіка аграрного підприємства : підручник / О. О. Мороз та ін. ; за ред. О. О. Мороза. Вінниця : ВНТУ, 2022. 452 с.

Додаток Б

Таблиця 2.5

Вплив управлінських рішень на результати діяльності підприємства

Управлінський фактор	Характер впливу	Вплив на технологічні процеси	Економічний результат	Управлінські висновки
Якість планування	Визначає структуру виробництва, строки та ресурси	Забезпечує узгодженість технологічних операцій	Стабільність виробництва, прогнозованість результатів	Необхідне вдосконалення сценарного та ризик-орієнтованого планування
Організація процесів	Впливає на координацію ресурсів і виконання робіт	Забезпечує ритмічність і безперервність процесів	Зниження витрат, скорочення простоїв	Потребує оптимізації розподілу ресурсів і навантаження
Контроль	Забезпечує дотримання технологічних норм	Зменшує відхилення та втрати	Підвищення якості продукції, зменшення витрат	Доцільно впроваджувати цифрові системи контролю
Мотивація	Впливає на зацікавленість персоналу	Підвищує якість виконання операцій	Зростання продуктивності праці	Необхідно розширити систему стимулювання
Прийняття рішень	Визначає швидкість реагування на зміни	Забезпечує адаптацію до погодних і ринкових умов	Зменшення ризиків і втрат	Потребує підвищення гнучкості управління
Інформаційне забезпечення	Впливає на обґрунтованість рішень	Підвищує точність планування і контролю	Оптимізація витрат і ресурсів	Необхідна цифровізація управління